

GAPAHUK

av barket og laftet tømmer

Gjør Det Selv

VANSKELIGHETSGRAD

Lafteknutene i de nederste hjørnene er utfordrende. Resten er forholdsvis enkelt, men stokkene er tunge.

LETT

VANSKELIG

TIDSFORBRUK

En uke på full tid.

PRIS

Cirka 8000 kroner + stokkene

Et laftet gapahuk bringer for alvor villmarken inn i hagen din.
Det er solid luksus for utemennesker.

En gapahuk kan bygges på mange måter, for eksempel av bindingsverk med forskjellige typer kledning. Men hvis du for alvor vil signalere villmark, skal du lafte en.

Slik lafter du gapahuken

Å bygge med tømmerstokker ved hjelp av motorsag, øks, håndsag og meisel er for de fleste av oss en litt større opp-

gave, men det er også en ganske morsom utfordring.

Her går vi hele veien og utfordrer oss selv med både lafteknuter og hakk i hakk-sammenføyninger. Mindre kan imidlertid gjøre det, så hvis du bare vil sammenføye stokkene med en slags bladskjøl, kan du gjøre nettopp det. Det krever i så fall lange skruer for å holde alt på plass, men det ser likevel flott ut. □

Den laftede gapahuken oser av villmarksstemning.

Denne låsen sikrer stor styrke i sammenføyningen.

Materialer og utstyr

I tillegg til tømmeret, som du må på jakt etter hos en skogeier eller et sagbruk, får du behov for verktøy til å barked stammene og til å lage selve lafteknutene.

Du kan også betale deg fra en del av jobben ved å kjøpe barked og avrettede laftestokker fra et sagbruk. Men det er ikke snakk om standardvarer, så du må finne et sagbruk som selger det. I tillegg må du regne med at det koster litt i transport. Du kan også kjøpe byggesett som er laget på fabrikk. Men de gir ikke det samme rå og autentiske uttrykket som gapahuken vi viser her får.

Stokkene

Stokkene skal være minimum 15 cm i diameter og minst fire meter lange til en gapahuk som dette. Bygger du med tynnere stokker, er det vanskelig å lage solide sammenføyninger når stokkene er skåret slik at de er flate på to sider, som de er her.

Utstyr

En barkekniv med to håndtak, en øks, et stemjern, en hammer og en motorsag. Det er utstyret som kreves for å bygge på den måten vi gjør her.

Barking og oppretting

Vi velger å barke stokkene før vi går i gang med selve byggingen. Det har flere fordeler. Det fjerner ujevnheter som ellers ville gitt sprekker mellom stokkene, det fjerner risiko for skadedyr og det gir et penere utseende enn stokker med barken på.

For å sikre at stokkene blir liggende tett sammen, kanstskjærer vi dem slik at de blir helt plane på over- og undersiden. Tømmeret vi bruker har vi felt selv. Men stokkene kan også kjøpes mer eller mindre ferdige.

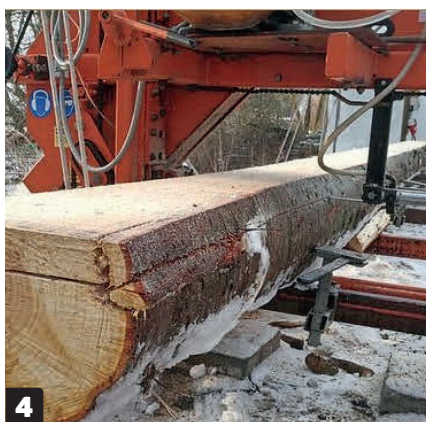
1 Vi barker stokkene. Når det gjøres manuelt med en barkekniv, trekkes kniven inn mot kroppen i skrå snitt. Da skjærer du barken enkelt av.

2 Barkingen tar tid, men med litt øvelse kan du barke en stokk som denne på forholdsvis kort tid. Alternativt kan du bruke en elektrisk avbarker.

3 Stokkene kantskjæres, slik at de blir plane på den ene siden. Her gjøres det i et mobilt sagbruk, som består av et anlegg og en motorsag med langt sverd.

4 Et større mobilt sagbruk er en annen løsning. Du kan leie noen til å komme for å kantskjære stokkene. Regn med at det koster rundt 1000 kroner per time.

5 Et stasjonært sagbruk er også en mulighet, hvis du bor i nærheten av et. Der gjøres jobben raskt, og rimeligere enn om du må få noen til å komme til deg. Transport kommer dog i tillegg.

Rask barking

En avbarker som spennes på motorsagen er en lynrask snarvei til glatte stokker. Den koster noen tusenlapper, men hvis du har muligheten til å felle ditt eget tømmer, er det kanskje en god investering.

Hvorfor kantskjære over og under?

Den tradisjonelle måten å lafte på, er ved å bruke rundtømmer eller stokker som er kantskåret på ytter- og innsiden. For å få stokkene til å passe mot hverandre, må de da "meddras". Det vil si at det skjæres et spor på undersiden av hver stokk, slik at den passer mot stokken under. Dette sporet kan også isoleres.

Her tar vi en snarvei med plane flater på over- og undersiden. Vi mister da muligheten til å isolere, men det er ikke noe poeng i en gapahuk.

Montering av bunnramme

Vi setter sammen bunnrammen av fire stokker som plasseres på stolpesko. Her har vi valgt stolpesko som er festet til en fundamentstein, som bare skal graves ned. En stein i hvert hjørne er nok, og vi lafter sammen bunnrammen i hjørnene. Dette krever at du slipper løs din indre tømmer.

Hvis du vil slippe lettere unna, kan du lage enkle bladskjøter, og skru delene sammen med lange skruer som kan gå gjennom en stokk og halvveis inn i den underliggende stokken.

1 Først legges de to langsidene på plass.

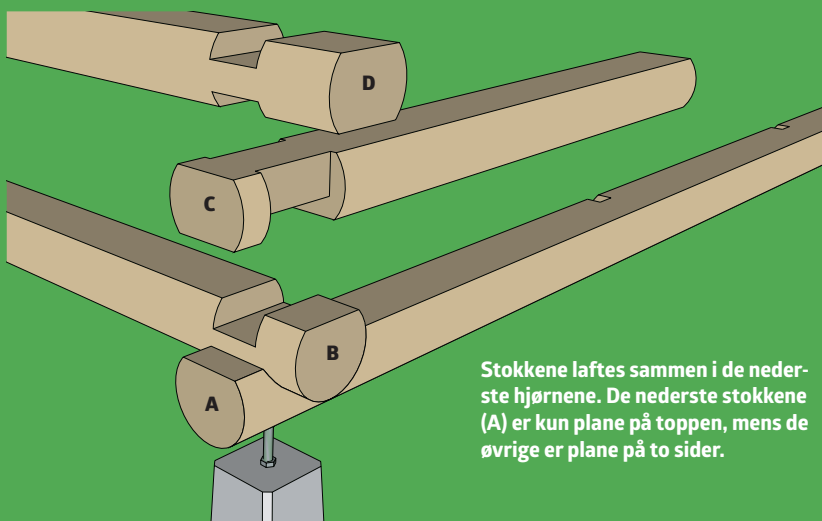
Stokkene hviler i stolpeskoene. Det krever en utstemming for at de skal få plass.

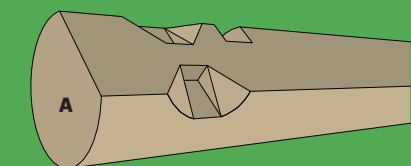
2 Gulvbjelkene stemmes inn i stokkene.

Bjelkene skal bære gulvbordene. Det er derfor viktig at de ligger i samme nivå.

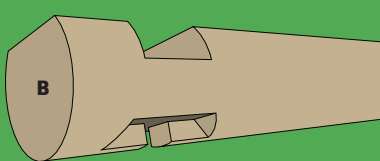
Slik lager du hjørnene

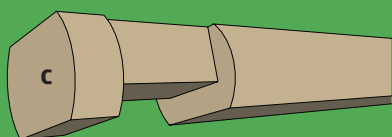
Stokkene laftes sammen i de nederste hjørnene. De nederste stokkene (A) er kun plane på toppen, mens de øvrige er plane på to sider.

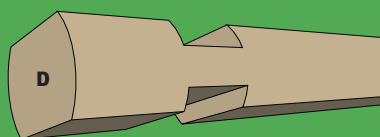
Bunnrammens langsider (A) blir utstyrt med låsetapper i begge ender, der de skal møte stokkene (B) fra kortsidene.

Bunnrammens kortsider skal stemmes ut som en speiling av utstemmingen i langsidene (A), slik at tappene passer sammen.

De følgende stokkene låses sammen med enkle "hakk i hakk"-utstemminger, laget med hondsag og stemjern.

Kortsidene lages som C, og de lange som D. Da passer stokkene sammen hakk i hakk i hele veggens høyde.

3 Vi lafter stokkene sammen i hjørnene med låser som lages ved hjelp av øks og stemjern. Ideen er å lage to tapper, en stor og en liten. Den store tappen er en firkant som passer ned i et motsvarende hull. Den lille tappen er skrå og passer ned i en skrå utskjæring i stokken under. Når stokkene settes sammen, låses hjørnet, og du får en lafteknute som blir sterkere enn om du bare lager en hakk i hakk-sammenfelling.

Bygging av vegger

Når bunnrammen er på plass, er det «bare» å bygge på med stokker som griper inn i hverandre i alle fire hjørner.

I fronten av gapahuken må du huske dørhullet, så her blir stokkene kortere, men de skal likevel flettes sammen med de andre i hjørnene.

Ettersom stokkene ender i en åpning i dørhullet, må du sikre dem ved å skru lange skruer ned gjennom en stokk og halvveis ned i stokken under for å hindre at de sklir fra hverandre.

Husk dørhullet. Når neste lag stokker legges oppå, skal du huske å lage en åpning til dørhullet. Mot åpningen skrur stokkene sammen med lange skruer. Når de første lagene er lagt, er det smart å legge gulvet. Da har du det å gå på når du jobber.

Hakkene er holdere underveis. Vi lar den kommende stokken hvile i hakket på stokken under mens vi stemmer ut det neste.

Sammenføyningene blir helt tette takket være den måten vi setter sammen stokkene på.

Overliggeren markerer en milepæl:

Nå er selve basen ferdig, og det er tid for å begynne med takkonstruksjonen.

Klart for tak.

Over overliggeren, bygger vi tre stokker til i høyden. Alle kappes på skrå med motorsagen slik at det dannes en skrå «trapp» som kan fungere som underlag for taklekker og takbord. Alle stokker som ikke låses i et hjørne, må sikres med lange skruer. En ekstra overligger støtter utstikket foran gapahuken.

Sperrer, takbord og takbelegg

Vi velger et tak med takbelegg. Det er en solid og holdbar løsning som også er enkel å lage.

Taket hviler på to sperrer på 48 x 123 mm i tillegg til den øverste stokken i veggene foran og bak. Undertak av bord er en god løsning fordi de absorberer og avgir fukt langt bedre enn kryssfinér eller OSB-plater, som er fylt med lim.

Et enkelt lag med «selvbyggerpapp» er en god og relativt billig løsning. Legg takbelegget nedenfra og opp.

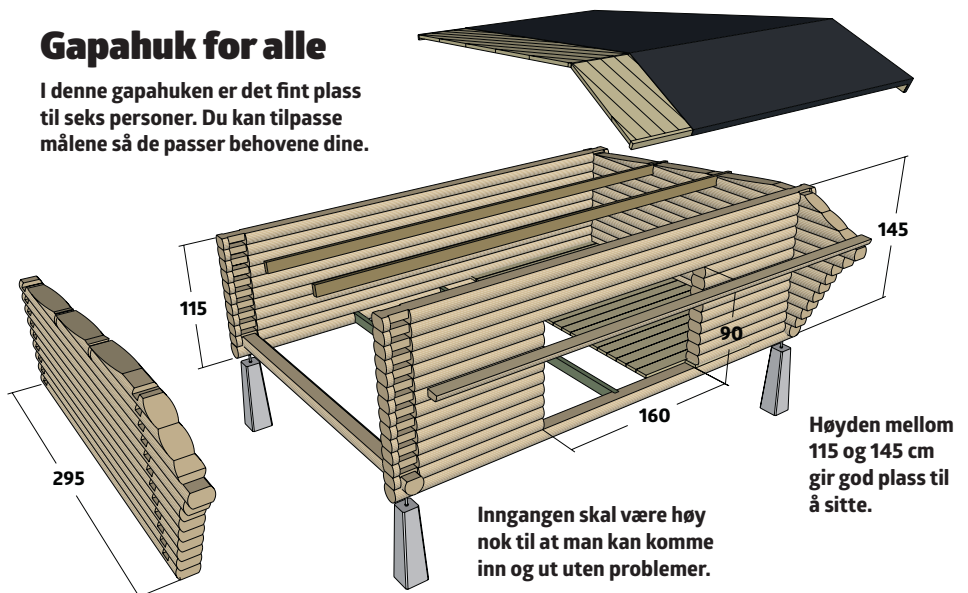
Taksperrere felles inn i sidene ved å lage hakk til dem i stokkene. To 48 x 123 mm sperrer vil sammen med de øverste stokkene i veggene fint bære taket.

Et tak av rupanel og takbelegg fullender gapahuken. Rupanel er en bedre løsning enn OSB- eller kryssfinérplater, fordi bordene kan oppta og avgir fukt. Bruker du plater, er det stor risiko for muggsopp i taket på gapahuken.

Gapahuk for alle

I denne gapahuken er det fint plass til seks personer. Du kan tilpasse målene så de passer behovene dine.

MATERIALER

- 4 fundamentestein med beslag
- Tømmerstokker (her gran)
- Terrassebord
- Rupanel til undertak
- 48 x 123 mm konstruksjonsvirke
- Selvbygger takbelegg
- Pappspiker
- Terrasseskruer

SPECIALVERKTØY

- Barkekniv